

נקודה למחשבה

מחשבה אקטואלית
מפרשת השבוע

פרשיות
בהר-
בחוקתי

שומרים על סדר עדיפויות!

אחת מהמצוות שנלמדות מפרשת השבוע היא מצוות מעשר בהמה:

וְכֹל מַעֲשֵׂר בְּקָר וְצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֵשִׂירִי יִהְיֶה קָדָשׁ לַיהוָה (ויקרא, כז, לב):

לאדם יש עדרים רבים. שפע של בקר וצאן. הוא צריך להעביר אחד אחד וכל עשירי לסמן כמעשר. את המסומנים מעלים לירושלים ושם מקריבים ואוכלים בקדושה.

גם אדם שיודע בדיוק כמה ראשי בקר יש ברפת אינו יכול להסתפק בלקחת עשרה אחוזים בלא להעבירם בשבט. כל אחד צריך להעביר, עוד אחד ועוד אחד, לחוש ולהרגיש כמה שפע זכה לקבל מהשמיים, ואז, כשהוא מגיע לבהמה העשירית הוא נותן מתוך שמחה והודיה על כל הטוב שקיבל.

מעשר זה, כמו מעשר שני או נטע רבעי, נאכל בירושלים. מדוע?

בעל ספר החינוך (מצוה סס) מבאר את טעם המצוה בדרך נפלאה. מילותיו מיוחדות ועל כן העתקתי את דבריו במלואם:

משרשי המצוה: שהאל ברוך הוא בחר בעם ישראל, וחפץ למען צדקו להיות כולם עוסקי תורתו ויודעי שמו, ובחכמתו משכם במצוה זו למען ילמדו יקחו מוסר.

כי יודע אלהים שרוב בני אדם נמשכים אחר החומר הפחות בשגם הוא בשר, ולא יתנו נפשם בעמל התורה ובעסקה תמיד.

ישנם דברים שונים בחיינו שנעשים באילוץ, בכורח, מחוסר ברירה. מותר לעשות זאת ולפעמים אף חייבים לעשות זאת. אך תמיד צריך לזכור מה אנחנו עושים כאידיאל ומה נעשה בעל כורחנו.

על כן,

סיבב כתבונתו ונתן להם מקום שידעו הכל דברי תורתו על כל פנים, שאין ספק כי כל אדם נמשך לקבוע דירתו במקום שממונו שם.

ולכן בהעלות כל איש מעשר כל בקר וצאן שלו שנה שנה במקום שעסק החכמה והתורה שם והיא ירושלים, ששם הסנהדרין יודעי דעת ומביני מדע, וכמו כן נעלה לשם מעשר תבואתנו כארבע שני השמיטה, כמו שידוע שמעשר שני נאכל שם, וכן נטע רבעי שנאכל שם, על כל פנים או ילך שם בעל המזון עצמו ללמוד תורה או ישלח לשם אחד מבניו שילמד שם ויהיה ניזון באותן פירות.

ומתוך כך יהיה בכל בית ובית מכל ישראל איש חכם יודע התורה, אשר ילמד בחכמתו כל בית אביו, ובכך תימלא הארץ דעה את ה'.

כי אם חכם אחד לבד יהיה בעיר או אפילו עשרה, יהיו הרבה מבני אדם שבעיר וכל שכן הנשים והילדים שלא יבואו לפניהם כי אם פעם אחת בשנה, או אפילו ישמעו דבריהם פעם בשבוע ילכו הבית וישליכו כל דברי החכם אחרי גום, אבל בהיות המלמד בכל בית ובית שוכן

שתי מצוות אלו נועדו אף הן לשמר את הקשר של עם-ישראל עם מרכז החכמה - ירושלים עיר הקודש.

היינו מצפים, אם כן, שדינים אלו יכללו הן את תושבי הארץ והן את הגרים מחוצה לה.

בדיוק כמו שאלו הגרים בארץ ישראל זקוקים לתזכורות קבועות בדמות דברי תורה ומוסר, כך גם תושבי חו"ל זקוקים לכך.

אך במפתיע ישנו הבדל בין מעשר הבהמה לבין נטע רבעי. בעוד מצוות מעשר בהמה חלה בין בארץ ובין בחוץ-לארץ ותושבי כל המדינות מחוייבים לעלות עם מעשרותיהם לירושלים, מצוות נטע רבעי - לדעת רוב הפוסקים - אינה חלה על הגרים בארצות הנכר. בעל קרקע בחו"ל אינו צריך לבא לירושלים עם יבולו.

מדוע? במה שונים בהמותיו של תושב חו"ל מפירות תבואתו?

יתכן שניתן להבין זאת גם באופן הבא.

בפרשת בהר כותבת התורה כך: **אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְתֵת לָכֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן לְהִיּוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים** (ויקרא, כה, לח):

אלוקים מעוניין שבניו יגורו בארץ המובטחת. קיום המצוות כראוי נעשה בארץ ישראל, כאן הוא מרכז התורה והמצוות של כלל ישראל.

נכון, גם אנשים שגרים בארץ ישראל צריכים חיזוקים והדרכות ולכן חשוב שיגיעו לירושלים לשמוע ולקנות חכמה ובינה, אבל הם נמצאים במקום הנכון.

יתכן, שאדם נאלץ לגור בחוץ-לארץ. לצרכי פרנסה, בריאות, משפחה.

שם ערב וכוּקד וצהרים ויזהירם תמיד, אז יהיו כולם, אנשים ונשים וילדים, מוזהרים ועומדים ולא ימצא ביניהם שום דבר חטא ועוון... ויזכו למה שכתוב ונתתי משכני בתוכם וגו' והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים (ויקרא כ"ו, י"א - י"ב):

אנשים צריכים לפרנס, להתעסק בעבודות גשמיות. עיסוק רב מידי בפרנסה ובחומר עלול לנתק את הלבבות מעבודת הא-ל.

כדי שזה לא יקרה מצווה אותנו התורה לקחת עשרה אחוזים מהבהמות וחלקים מהתבואה ולעלות עמם למרכז התורה של העם היהודי, ירושלים. מישוהו מהמשפחה חייב ללכת לירושלים, מישוהו יהיה בעיר הקדש מידי פעם. שם, בירושלים אפשר להיטען בחכמה ובמוסר, בהלכות ובהליכות, כך שגם כאשר האדם חוזר לשדותיו ולמקנהו הוא מלא וגדוש בתורה ויראה ויודע להעמיד את העיקר והטפל כראוי.

כך מוודאת תורת ישראל כי בכל משפחה יהיה תמיד חכם אחד לפחות שיזכיר ויעורר את כולם, כזה שידע להדריך את אחיו ורעיו ללכת בדרך הישר.

אמנם, ישנו דבר הטעון ביאור.

את טעם זה מביא בעל היחיון' כהסבר לשתי מצוות;

מעשר בהמה: מצווה על בעל עדר להביא בהמה אחת מעשר ולהעלות אותה לאכילה בירושלים.

נטע רבעי: פירות שגדלו בשנה הרביעית של האילן (אחרי שלוש שנות ערלה) קדושים ומותרים באכילה בירושלים בלבד.

אתר 'נקודה למחשבה' • הגות ומחשבה יהודית | רוצים להעיר? להאיר? מוזמנים לפנות בטלפון: 054-849-6992 | nekudalemachshava.co.il

מעוניינים לקבל 'נקודה למחשבה' בכל שבוע למייל? כתבו לכתובת moshe.oppen@gmail.com

כל עוד האילוצים נשארים כאילוצים ואינם גורמים לאדם לטעת שם יתד, כל עוד עיסוקיו נשארים בתחום הנייד והמיטלטל הוא יכול להשתמש גם באמצעי הפרנסה כדרך להתחבר לדבר ה'.

אבל קרקע היא משהו אחר, קרקע היא יציבה, נכסי דלא נידי. זהו דבר שמבסס את מגוריו של האדם במקום בו הוא קנה את קרקעותיו. אין בכך איסור, אך לא תהיה דרך לאדם להרגיש שגם בקרקעות חו"ל הוא יכול להתחבר לדרך ה'.

השתמשות בקרקעות מחוץ לארץ ישראל על מנת לקבל את דברי התורה בירושלים עלולה לתת לאדם תחושה שבסך הכל זה בסדר שהוא גר שם. זה לא כל-כך נורא, זה אפילו לכתחילה.

לא, אומרת התורה. תמשיך להגיע לירושלים עם נכסיך המיטלטלים. תמשיך להשתמש בחפצך ובהונך כדי להתקרב לאביך שבשמים, אבל אל תחשיב את סמלי-השתקעותך מחוץ לארץ ישראל ככאלה המסייעים בידך לקיים את התורה והמצוות כראוי.

•

ישנם דברים שונים בחיינו שנעשים באילוץ, בכורח, מחוסר ברירה. מותר לעשות זאת ולפעמים אף חייבים לעשות זאת. אך תמיד צריך לזכור מה אנחנו עושים כאידיאל ומה נעשה בעל כורחנו.

את המעשים שאנו נאלצים לעשות בדיעבד, עלינו להשאיר ככאלה. לא לנסות להכניס אותם בדלת הראשית ולהפוך אותם לדרך חיים מועדפת וחדשה.

כשנשכיל, גם תוך כדי התמודדויות החיים, לזכור מה עיקר ומה טפל. מה אנו עושים כעיקרון, מתוך רצון ואידיאל, ומה נאלצנו לשנות באורחות חיינו אך איננו רואים כדרך אידיאלית, נוכל לחיות את חיינו בצורה הטובה והנכונה ביותר.

ולואי שנזכה.

שאלות למחשבה:

מדוע יש מאכלים שהתורה מצווה

לאכול בירושלים?

כיצד ניתן לשמור על סולם ערכים

גם כשאננו עומדים בו כרגע?